

Complexnummer: 521286

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Complex Berkenheuveldreef

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

521287, 521288, 525880

Woonplaats

Vught

Gemeente

Vught

Provincie

Noord-Brabant

Locatie van het hoofdobject

Berkenheuveldreef 12, 5263 EN te Vught

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex aan de Berkenheuveldreef bestaat uit een Joodse BEGRAAFPLAATS en een POORTGEBOUW met woonhuis. De begraafplaats heeft een geschiedenis die tot in de 12de eeuw teruggaat: volgens de Kroniek van St. Geertrui werden reeds in 1164 joden uit Den Bosch vervolgd en vermoord op de Vughtse hei: in de volksmond werd deze plaats dan ook "Jodenkerkhof" genoemd. In 1790 werd de grond door twee joodse kooplieden uit 's-Hertogenbosch aangekocht, met als doel hier een begraafplaats aan te leggen. De oudste nog aanwezige zerken op deze begraafplaats dateren uit het begin van de negentiende eeuw. Oorspronkelijk was sprake van een omheining in de vorm van een aarden wal of sloot, maar heden wordt de begraafplaats omgeven door een moderne betonnen muur met een ijzeren ingangshek. Van het complex worden het POORTGEBOUW, daterend uit 1855, de aanleg van de BEGRAAFPLAATS en een Neo-gotisch GRAFMONUMENT voor de familie Hartogensis, daterend uit het midden van de negentiende eeuw, beschermd.

Waardering

Het complex is van algemeen belang en bezit cultuurhistorische waarde als uitdrukking van geestelijke en sociaal-economische ontwikkelingen: het illustreert de groei van de Joodse gemeenschap in Vught en 's-Hertogenbosch in de negentiende eeuw en de Joodse begrafenisgebruiken in deze periode. Het complex is van architectuurhistorisch/ kunsthistorisch belang vanwege de esthetische kwaliteiten van een aantal grafmonumenten en het poortgebouw. Het complex heeft ensemblewaarde wegens de wijze van inrichting en voorzieningen. Het complex is ten slotte van belang vanwege gaafheid en typologische zeldzaamheid.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 521287

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82661/47

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>					
Vught	Vught	Noord-Brabant					
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Berkenheuveldreef	12			5263 EN	Vught		
Berkenheuveldreef	10			5263 EN	Vught		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>		<i>Appartement aanduiding</i>		<i>Grondperceel</i>	
Vught	E					4182	

Omschrijving**

Inleiding

Het POORTGEBOUW met WOONHUIS ligt direct aan de weg en geeft toegang tot de Joodse begraafplaats. Het gebouw werd opgetrokken in 1855. Het woonhuis is gebouwd in een traditioneel-ambachtelijke stijl, de poort, die is ontworpen door J. Hartogensis, toont Neo-Classicistische vormen. De begraafplaats zelf is van oudere datum: de aanleg dateert uit de late 18de eeuw. In het poortgebouw bevindt zich een ruimte die oorspronkelijk dienst deed als aula. Hierin werd voorafgaande aan de begrafenis een korte dienst gehouden. Thans doet het poortgebouw niet meer als zodanig dienst, maar fungeert als opslagruimte bij het woonhuis.

Omschrijving

Het gebouw heeft een globaal rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een zadeldak, gedekt met oud-Hollandse pannen. De muren zijn opgetrokken in gewitte baksteen. Links in het gebouw bevindt zich een rondboogpoort, aan de bovenzijde afgesloten door een fronton. In de boogzwikken een laagrelief met palmmotieven. Ook de sluitsteen in de boog is voorzien van een palmmotief. Aan weerszijden van de boogstijlen muurwerk met schijnvoegen. De poort heeft zware houten paneeldeuren en een bovenlicht waarvoor siersmeedwerk is aangebracht. In het fronton een Davidsster. Langs de kroonlijst een Hebreeuwse tekst uit Job III, vertaald: "Klein en groot is daar gelijk en de slaaf is vrij van zijn heer". De woning rechts van de poort heeft een drietal eenvoudige rechtgesloten vensters en een tweetal deuren met bovenlicht, waarvan de meest linkse toegang geeft tot een smalle gang naast het poortgebouw. Rechts van deze ingang een jaartalsteen met de naam J. Hartogensis.

De rechterzijgevel van de woning is recentelijk betimmerd. In de achtergevel van het woonhuis hebben zich enige wijzigingen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

voorgedaan, o.a. nieuwe vensters. Rechts een kleine uitbouw voor het poortgebouw, met een korfboogvormige doorgang, voorzien van eenvoudige houten deuren. Ook in de linkerzijgevel zijn nieuwe vensters aangebracht.

In het inwendige is met name de ruimte in het poortgebouw van belang. Deze ruimte heeft een tegelvloer en een eenvoudig balkenplafond. Langs de wanden een houten lambrizing, waarin een drietal marmeren gedenkplaten met Hebreeuwse teksten is geplaatst.

Waardering

Het object is van algemeen belang en bezit cultuurhistorische waarde als uitdrukking van geestelijke en sociaal-economische ontwikkelingen: het illustreert de groei van de Joodse gemeenschap in Vught en 's-Hertogenbosch in de negentiende eeuw en de Joodse begrafenisgebruiken in deze periode. Het complex is van architectuurhistorisch belang vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten en de ornamentiek van het poortgebouw. Het object heeft ensemblewaarde als essentieel onderdeel van een groter geheel dat van cultuurhistorisch belang is. Het complex is ten slotte van belang vanwege gaafheid en typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Poortgebouw

Monumentnummer*: 521288

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82661/28

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Vught	Vught	Noord-Brabant

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Vught	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Vught	E			4182

Omschrijving**

Inleiding

De Joodse BEGRAAFPLAATS aan de Berkenheuveldreef werd in 1790 opgericht door twee Joodse Bossche kooplieden. De geschiedenis van de begraafplaats gaat echter terug tot de 12e eeuw: volgens de Kroniek van St. Geertrui werden reeds in 1164 joden uit Den Bosch vervolgd en vermoord op de Vughtse hei: in de volksmond werd deze plaats dan ook het "Jodenkerkhof" genoemd.

De oudste nog aanwezige zerken op de Joodse begraafplaats dateren uit het begin van de 19de eeuw. Oorspronkelijk was er sprake van een omheining in de vorm van een aarden wal of sloot, maar heden wordt de begraafplaats omgeven door een moderne betonnen muur met een ijzeren ingangshek.

Omschrijving

De begraafplaats beslaat een rechthoekig terrein. Dit terrein wordt omgeven door een moderne betonnen muur, langs de Berkenheuveldreef aansluitend op het poortgebouw met woonhuis (onderdeel 1). Rechts van het poortgebouw een ijzeren ingangshek. De begraafplaats bevat circa 450 -meest staande- graftekens, waarvan het merendeel uit de negentiende en de vroege twintigste eeuw. Deze zijn in de breedte van het terrein opgesteld. Het merendeel van de graftekens is sober vormgegeven en voorzien van Hebreeuwse teksten. Op de graftekens daterend uit de tweede helft van de negentiende eeuw en later is vaak nog een opschrift in het Nederlands toegevoegd.

Waardering

Het object is van algemeen belang en bezit cultuurhistorische waarde als uitdrukking van geestelijke en sociaal-economische

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

ontwikkelingen: het illustreert de groei van de Joodse gemeenschap in 's-Hertogenbosch en Vught in de negentiende eeuw en de Joodse begrafenisgebruiken in deze periode. Het object is van kunsthistorisch belang vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van een aantal grafmonumenten. Het object heeft ensemblewaarde wegens de wijze van inrichting en voorzieningen. Het object is tot slot van belang vanwege gaafheid en typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke
Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Gedenkteken(D)
Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Gedenkteken(D6)
Begraafplaats

Monumentnummer*: 525880

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82832/180

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Vught	Vught	Noord-Brabant

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Vught	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Vught	E			4182

Omschrijving**

Inleiding

Het GRAFMONUMENT bestaande uit een viertal graven - waaronder dat van Jozeph Hartogensis - is gelegen op de noordwestelijke hoek van de begraafplaats, waar zich de oudste grafmonumenten bevinden. De familie Hartogensis nam een vooraanstaande plaats in binnen de Joodse gemeenschap in 's-Hertogenbosch: Herodes Hartogensis was Parnas (kerkvoogd) van een huissynagoge aan de Mortelgang in 's-Hertogenbosch. Het grafmonument, dat dateert uit omstreeks het midden van de 19de eeuw, bestaat uit een viertal achter elkaar geplaatste graftombes met zerken, die een Neo-Gotische detaillering vertonen, omgeven door een ijzeren sierhek. De zerken tonen Hebreeuwse grafschriften, met uitzondering van de grafzerk van Jozeph. Hartogensis, waarop langs de onderzijde ook een Nederlands grafschrift is aangebracht. De grafschriften zijn sterk afgesleten.

Omschrijving

Het grafmonument bestaat uit een viertal achter elkaar geplaatste graftombes met zandstenen zerken. De grafmonumenten bestaan uit een hardstenen, rechthoekige onderplaat met een schuin geplaatste hardstenen dekplaat. Hierachter een zandstenen zerk. De afzonderlijke graven worden omgeven door een smeedijzeren sierhek. De grafmonumenten met de daarbij behorende sierhekken hebben afwijkende afmetingen. Wel tonen de grafzerken een samenhangende vormgeving. De zerken bevatten in het midden het grafschrift binnen een sieromlijsting. Aan de bovenzijde is de middenpartij van de zerk versierd met een ezelsrugboog, ingevuld met een meerlobbige boog met bladwerkornament. Dit middengedeelte wordt geflankeerd door maaswerklisenen met drielobbig spitsbogen. Aan de bovenzijde wordt de grafzerk afgesloten door een kroonlijst. De ruimte tussen de ezelsrugboog en de kroonlijst is opgevuld met gesloten maaswerk. Rondom de graven sierhekken met ranke stijlen, die aan de boven- en onderzijde worden verbonden door een rand met vierpassen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De grafzerk aan de voorzijde van het grafmonument is zwaar beschadigd: de bovenhelft van de zerk, die schuin is afgebrokerontbreekt en slechts een gedeelte van het Hebreeuwse grafschrift en de sieromlijsting is nog zichtbaar. De derde grafzerk markeert het graf van Jozeph Hartogensis (overleden in 1864), de ontwerper van het poortgebouw van de Joodse begraafplaats. Dit grafmonument heeft als enige -naast het Hebreeuwse schrift- ook een Nederlands grafschrift: "Hier ligt begraven Jozeph Hartogensis, in leven kunstschilder, zoon van Bernardus Hartogensis (...onleesbaar)". Het sierhek rondom het grafmonument aan de achterzijde van het grafmonument is soberder uitgevoerd dan de sierhekkens van de overige graven.

Waardering

Het grafmonument is van algemeen belang. Het bezit cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van geestelijke en sociaal-economische ontwikkelingen: het illustreert de groei van de Joodse gemeenschap in 's-Hertogenbosch en Vught in de negentiende eeuw en de Joodse begrafenisgebruiken in deze periode. Het grafmonument is van kunsthistorisch belang vanwege de Neo-Gotische stijl, de hoogwaardige esthetische kwaliteiten en de bijzondere detaillering. Het grafmonument heeft ensemblewaarde als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch van nationaal belang is. Tot slot is het grafmonument van belang vanwege typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie